

Мойсей (стисло)

Іван Франко

Автор розпочинає поему прологом, в якому звертається до свого змученого народу: "народе мій, замучений, розбитий", який стоїть "на роздоріжжю" і не знає куди йти далі. Франко запитує чи завжди так буде, чи судилося їм долею бути рабами у інших людей, чи будуть вони нічого не варті у цьому житті. Згадуючи борців за свободу, що поклали своє життя, автор каже:

"Вірю в силу духа

І в день воскресний твого повстання".

Розділ 1

Перша частина розказує про те, що Мойсей сорок років водив народ у пошуках нової обіцяної землі, і коли вже дійшли вони до Палестини, люди втратили віру. Народ почав бунтувати, говорячи про те, що збрехали їм пророки, і лише діти спокійно гралися в пустелі.

Розділ 2

В другій частині описаний позабутий пророк Мойсей, що, незважаючи на всі висловлювання зневіри людей, прагне знайти той обіцяний край, бо не втрачав віри:

"Все, що мав у житті, він віддав

Для одної ідеї,

І горів, і яснів, і страждав,

І трудився для неї".

Автор говорить, що не раз народ починав втрачати сили, та слова Мойсея завжди підіймали дух та надихали йти далі, проте на цей раз вже не слухало молоде покоління тих слів. Франко звертає увагу на приземленість людей, які прагнуть жити не обіцянками, бо це є лише слова, а потребують чогось матеріального для життя. В цей час серед людей піднімаються нові лідери Авірон та Датан, що очолюють повстання проти Мойсея, налаштовуючи всіх проти нього, і коли той згадує про божий наказ, Датан погрожує "псевдопророку", що він буде закиданий камінням, якщо не залишить всі свої спроби закликати людей до змін та вести їх за гори.

Розділ 3

Вечір у таборі, коли кожен займається своїми справами. Описується звичайна буденщина, обговорюються проблеми, ведуться розмови про худобу, якій вже не вистачає їжі, у зв'язку з чим Авірон пропонує рухатися в край Мадіам, а Датан іще далі. Всі голоси замовкають, коли люди бачать Мойсея, що вийшов із свого намету і пішов на майдан, де був розташований "намет заповіту". Біля нього лежав камінь, з якого було заведено промовляти до народу. Мойсей піднявся на той камінь і всі з подивом глянули на нього:

"Та невже ж волі всіх на докір

Він пророчити буде?

І прийдеться розбити, розтоптати,
Як гнилу колоду,
Кого наші батьки і діди
Звали батьком народу?".

Розділ 4

Мойсей звертається до народу з промовою, де говорить про те, що він виконує Божу волю – вивести їх з неволі, щоб не гнули свої шиї в Єгипті, як це було раніше. Він порівнює єврейський народ із стрілою Єгови, що вже натягнута і готова летіти в ціль, каже, що не годиться такій стрілі бажати спокою.

Розділ 5

Для того, щоб народ краще зрозумів Мойсея, той розказав їм казку про дерева, що захотіли обрати собі царя, що став би їх опорою та слугою. Спочатку вибір впав на кедр, але той відмовився проміняти свої гори і скали і спуститися до них. Після цього дерева стали благати пальму, але вона теж не захотіла панувати серед них. Потім дерева запропонували рожі бути головною серед них; потім дуба просили; потім березу – та все марно. Коли хтось запропонував терену стати королем, той одразу погодився, сказавши, що буде здобувати для них поле та землю, хоч самому не треба; сам буде гинути задля того, щоб інші дерева існували.

Розділ 6

Мойсей пояснив мораль своєї розповіді, де він порівняв дерева з народами, а терен – з пророками, що не мають "слави собі ані цвіту, ні з плоду", що готові принести себе в жертву задля того, щоб іншим жилося краще. Мойсей розказав, що коли Бог обирає пророка, то обирає когось непримітного, як терен, щоб він був "мов світило у темі, мов скарбник його слова". Проте євреї зневажно поставилися до слів Мойсея, за що вони, за його словами, будуть тяжко покарані.

Розділ 7

Авірон звинуватив Мойсея у тому, що доля, яку він пропонує народу, це доля осла, що тільки працює на інших, не маючи собі ніякої користі з цього. В свою чергу він запропонував звернутися до інших богів. Продовжуючи кепкувати з Мойсея, Авірон говорить, що справа його – бути громадською нянькою, не більше.

Розділ 8

Ця частина розповідає про Датана, який, в свою чергу, теж висловив звинувачення, ніби Мойсей поклоняється фараону і спеціально вирішив завести їх у пустелю, щоб знести бідних людей, а зараз веде він їх на вірну смерть, коли вже зовсім не залишилося сил у них. Кинувши такі слова, Датан закликав юрбу закидати Мойсея камінням, але потім, змінивши свою думку, просто вирішив вигнати його з табору.

Розділ 9

Розпочинається словами Мойсея, який ніби проклинає людей за їх непокору та невіру, говорячи про те, що буде велике горе всім людям, що зневірилися в щасливому майбутньому в омріяній країні. Люди понуро слухали і мовчали, лише у грудях було тяжко від цих слів.

Розділ 10

Ця частина є ніби хвалебною піснею Ізраїлю – священній землі, яка є пристанищем для народу, його душею та серцем. Мойсей говорить про те, що все своє життя віддав на пошуки цієї землі; він відчуває, що вже близька його година і вигнаний людьми. Мойсей змушений піти у степ.

Розділ 11

Коли вийшов він у степ, то зустрів на своєму шляху юрбу єврейських дітей, які розповіли йому про свої знахідки, як проводять вони свій вільний час; запросили Мойсея – дідуся залишитися на час з ними, розповісти історії своєї молодості, які на світі бачив він дива. Він відмовився, на прощання закликавши дітей не гасити священний вогонь у собі, бути праведними, щоб, коли настане час, вони могли піти на велике діло, стати у нагоді не лише собі, а послужити чомусь більшому. Мойсей пішов, а діти ще певний час роздумували над його словами.

Розділ 12

Мойсей йде дорогою і молиться до Єгови, запитуючи чи все він правильно робив, бо сорок років водив він людей, закладаючи у їх серця віру в обітовану землю, намагався звільнити їх думки від закладеного роками рабства, зробити з них народ, а зараз стоїть один, як на початку, бо втік від їх кпин і каміння. Він сумнівається в собі, думаючи, що можливо він не до кінця виконав роботу; просить відповіді у Єгови, але той не відповідає.

Розділ 13

Серед тиші лунає сміх, а потім і голос, що звертається до Мойсея, запитуючи чи сумнівається він у своєму ділі після сорока років такої праведної праці. Мойсей спочатку не може збагнути чи насправді з ним хтось говорить, чи це тільки йому здається, і просить цей голос показатися йому. Той лише запитує чи з гордоців власних почав він цей тяжкий шлях із народом, на що пророк відповідає, що звичайно не через гордоці, а тому, що, коли бачив людей у ярмі, душа його боліла і хотів звільнити їх від гніту. Мойсей говорить, що робив він це через всемогуче веління, а голос вагається чи не був то внутрішній голос пророка. Голос з пустелі намагається довести, що все це було марною спробою і, коли Мойсей запитує хто з ним говорить, голос відповідає що він – Азазель – темний демон пустелі.

Розділ 14

Мойсей починає все більше сумніватися у собі та у правильності своїх дій; він вже не думає, що те, що вони сорок років блукали по світу, було варто намагань. Можливо єврейському народу було б краще залишитися там, де вони були, бо старе своє життя вони залишили, а збудувати щось нове, більш краще вже немає ні сил, ні бажання. Пророк звертається до Єгови, щоб той сказав чи правильно він вчиняв; Мойсей чекає відповіді чи він чинив волю, сказану ним, чи свою, свого внутрішнього голосу, але Єгова мовчить.

Розділ 15

Люди побачили на вершині гори гігантську постать, яка, простягнувши руки до неба,

промовляла слова молитви. В цій постаті вони впізнали Мойсея. Не знаючи, що пророк молиться та кричить до Єгови, люди перелякалися, щоб він їх не прокляв, бо знали дивну силу клятьби.

Розділ 16

Вночі, втомлений молитвою, Мойсей впав та й заснув. Уві сні почув знову голос, що промовляв до нього, говорячи, що не може Бог керувати народом. На прикладі каміння, голос сказав, що Єгова не може знати де він впаде і зупиниться. А що казати про людей, якщо він не може контролювати ні пилок, ні одинокий камінець. Голос розповів історію про сліпого гіганта Оріона, який прагнув здобути зір; для цього мусив дістатися сонця. За поводири взяв він хлопчика, який міняв напрямом кожного дня: то на схід, то на південь. Гігант так і не дійшов до Сонця. Тут Оріон порівнюється із людством, що прагне досягти поставленої неосяжної мети, а хлопчик – це всі моменти та факти, що стоять на шляху досягнення цілі.

Розділ 17

Залунав демонічний сміх і Мойсей зрозумів, що це до нього звертається Азазель, намагаючись знищити його віру і спокусити відмовитися від обітованої землі. Пророк проганяє його, але той не йде; він показує з гори йому Палестину, де немає виходу до моря, широких шляхів, звертаючи увагу на те, що це не місце для того, щоб тут ріс і розвивався новий народ. Мойсей відповідає, що Єгова має таку силу, що для свого народу край цей змінить.

Розділ 18

Азазель намагається переконати Мойсея, що вся його віра в Єгову – це дрібниця, що вся надія на краще майбутнє на новій землі для нього та його народу – це брехня. Пророк спочатку відмовляється, але потім здається, промовляючи слова, що Єгова його одурих. Знову лунає демонський сміх.

Розділ 19

Гуркнув грім, на небі з'явилася чорна хмара, спалахнула блискавка, а Мойсей з жахом чекав голосу Єгови. Посипався град, полився дощ, а потім все разом стихло. Пролунали слова Єгови, який звертався до Мойсея, звинувачуючи його в тому, що пророк зневірився. Єгова пояснив задля чого він вивів свій народ із Єгипту – цей шлях, пройшовши який, мусить зміцнити духовність народу, змінити менталітет рабів. Цей шлях – земля обітована, обіцяна пророком для людей. Розлютившись на Мойсея за те, що той втратив віру у його слова, сказав, що в покарання він зможе лише побачити священну землю, але ступити на неї не зможе.

Розділ 20

Євреї побачили, що на горі вже немає Мойсея; жах охопив людей. Раптом у степу піднявся вихор, з якого вийшов Єгошуа – князь конюхів, що почав закликати людей до походу, до бою. Він виявився новим пророком, що підняв за собою народ, який в мить із кочівників перетворився у завойовників.